

VIDHYAYANA

An International Multidisciplinary Research E-Journal

ISSN 2454-8596

www.vidhyayanaejournal.org

AN ANALYSIS OF DIGITAL INDIA PROJECT

पाटडिया अंजना धरमशीभाई,

એમ.એ., જીસેટ,

અર્થશાસ્ત્ર ભવન,

સૌરાષ્ટ્ર યુનિવર્સિટી,

VIDHYAYANA

રાજકોટ

❖ સારાંશ

આ અભ્યાસ દ્વારા Digital India project વિશે સંપૂર્ણ માહિતી મેળવવામાં આવી છે. તેના પ્રોજેક્ટો, તેના માટે થયેલ ખર્ચ, લોકોને શુ લાભ થવાનો છે તેના વિષે અભ્યાસ કરવામાં આવ્યો છે. આ અભ્યાસનો હેતુ Digital India વિષે માહિતી મેળવવાનો અને તેના કેવા લાભ લોકોને થશે અને અર્થતંત્ર પર કેવી અસરો થશે તે જાણવાનો છે આ યોજના સફળ થવા સામે કેટલાક પડકારો છે પરંતુ પ્રસ્તુત પડકારો અમુક સમય માટેજ હોય શકે. સરકાર અને લોકોના પ્રયાસ દ્વારા આ પડકાર દુર કરી શકાય અને આ યોજના સફળ થશે ત્યારે આપણને ભારતનું નવું ચિત્ર જોવા મળશે.

❖ મહત્વના શબ્દ

Digital India, Digital Technology, E-Kranti

VIDHYAYANA

❖ પ્રસ્તાવના

Didital India યોજનાની શરૂઆત ભારતના પ્રધાનમંત્રી નરેન્દ્ર મોદીએ 1 જુલાઈ 2015ના દિવસે ઇન્દિરા ગાંધી સ્ટેડિયમમાં કરી હતી. આ મીટીંગમાં કેટલીક કંપનીના CEO એ પણ ભાગ લીધો હતો. જેમા મુકેશ અંબાણી, અજીમ પ્રેમજી, સુનિલ મીતલ વગેરે. આ યોજનાનો ઉદ્દેશ દેશની બધી કામગીરીને ઇન્ટરનેટ સાથે જોડીને શાસનમાં પારદર્શકતા લાવવાનો અને દેશના નાગરિકોને ડિજિટલ શક્તિ પ્રદાન કરવાનો છે.

❖ હેતુ

1. Digital India યોજના વિષે માહિતી મેળવવાનો.

2. Digital India યોજનાના કારણે દેશના લોકો કેવા લાભ મેળવી શકશે તે જાણવા માટેનો ❖ સંશોધન પધ્ધતિ

આ અભ્યાસ કરવા માટે ગોણ માહિતીનો ઉપયોગ કરવામાં આવ્યો છે જેમાં અમુક સામયિકો અને અગાઉના રિસર્ચ પેપરનો ઉપયોગ કરવામાં આવ્યો છે.

Digital India ભારત સરકારની યોજના છે તેનો ઉદ્દેશ કાગળનો ઉપયોગ કર્યા વિના ઈલેક્ટ્રોનિક રૂપમાં સરકારી સેવાઓ જનતા સુધી પહોંચાડવાનો છે. Digital Indiaના મુખ્ય ત્રણ ઘટકો છે.

Three Vision Area

1. Infrastructure as a utility to everyone
2. Governance and services On demand
3. Digital empowerment to every citizen

મુખ્ય પ્રોજેક્ટ

Nine Pillars of digital India

- (1) Broadband Highways
- (2) Public Internet Access
- (3) Universal Access to Mobile Connectivity
- (4) Early Harvest Programmes
- (5) IT Jobs
- (6) Information For All
- (7) E-Kranti
- (8) E- Governance

VIDHYAYANA

An International Multidisciplinary Research E-Journal

ISSN 2454-8596

www.vidhyayanaejournal.org

(9) Electronics Manufacturing

Broadband Highways

Broadband Highwayમાં દેશના બધા ગામડાઓને ઈન્ટરનેટથી જોડી દેવા. જેના માટે ફાઇબર ઓપ્ટિકલ કેબલ પાથરવામાં આવશે. આ યોજનાની શરૂઆતથી આગલા ત્રણ વર્ષોની અંદર 2.5 લાખ પંચાયતોને ઈન્ટરનેટથી જોડી દેવાનો હેતુ હતો. આ યોજનાનો એ લક્ષ્ય છે કે બધી ગ્રામપંચાયતોને 100 MBPs ની સ્પીડથી બ્રોડબેંડ કનેક્ટીવિટી પ્રદાન કરાવવી.

Public Internet Access

આ યોજના અંતર્ગત બધા સરકારી વિભાગોને ઈન્ટરનેટથી જોડી દેવા જેથી લોકોને ઝડપથી જાણકારી મળે અને કોઈ પણ સરકારી કાર્ય માટે વારંવાર સરકારી ઓફિસે જવાની જરૂર ન પડે. દેશમાં Common Service Center 3 લાખથી વધુ છે ભારત સરકાર તેની બધી યોજનાની જાણકારી ત્યાં આપે છે. ત્યાં આવેદન પત્ર, વીજળીનું બિલ, ટેલિફોનનું બિલ, વગેરે બિલ ઓનલાઇન ભરી શકાય છે.

VIDHYAYANA

Universal Access to Mobile Connectivity

Universal Access to Mobile Connectivity પ્રોજેક્ટનો હેતુ દેશની બધી જગ્યાએ નેટવર્ક કનેક્ટીવિટી પહોંચાડવાનો છે. 42,300 ગામડામાં ઈન્ટરનેટ પહોંચાડાશે અને આ પ્રોજેક્ટને 2018 સુધીમાં પુરૂ કરવાનો હતો. અને તેની પાછળ 16000 કરોડ રૂપિયાનું બજેટ બનાવાયું હતું.

Early Harvest Programmes

Digital India કાર્યક્રમને આગળ વધારવા માટે સરકારે કેટલાક નિયમો બનાવ્યા છે જેને

VIDHYAYANA

An International Multidisciplinary Research E-Journal

ISSN 2454-8596

www.vidhyayanaejournal.org

पुरा देशमां लागु कराशे. 400 युनिर्वसीटीमां 790 करोडना भये वाई- झईनी सुविधा आपवामां आवशे. मोसम विभाग द्वारा मोबाईल पर कुदरति आपतिओनी येतवणी आपवामां आवशे.

IT Jobs

आ योजनाथी सरकारे नाना शहेरो आने गामडाओना विधार्थीओने IT ईन्स्ट्री विषे शिक्षण आपवानी योजना बनावी छे.

आपणी सरकारनो ये प्लान छे के 2 वर्षेमां 3,00,000 IT कंपनी अने दुर संचार कंपनीओनी स्थापना कराशे अने आ कंपनीओमां रोजगारी मणी रहे ते माटे 5,00,000 युवाओने प्रशिक्षित कराशे.

VIDHYAYANA

Information For All

Open data platform and online hosting थी नागरिकोने आसानीथी अने सुरक्षित जाणकारी मणी शके छे.अने आपणी सरकार कोषपण जाणकारी शोस्यल मिडियानो उपयोग करी आपणा सुधी पहोयाडशे. कोषपण जाणकारीने बधा नागरिको सुधी पहोयाडवा माटे आपणी गर्वमेन्टेनी My Gov. in वेबसाइट छे. नागरिको पोताना विचारो अने सुजावोना आदान-प्रदान माटे आ वेबसाइटनो उपयोग करी शके छे.

E-Kranti

E-Kranti योजना डिजिटल ईन्डियानी महत्वनी अेक योजना छे. आ योजनामां घणी सुविधाओ छे.जेमा E- Hospitalमा संकटना समयमां लोको कोषपण रोग विषे जाणकारी आसानीथी मेणवी शके छे अने ओनलाइन दवा पण मेणवी शके छे.ते उपरांत E-Education,

VIDHYAYANA

An International Multidisciplinary Research E-Journal

ISSN 2454-8596

www.vidhyayanaejournal.org

E-Cort, E-Police, મોબાઈલ બેકિંગ, સાઈબર સિક્યુરીટી, અને ખેડૂતોને લોન વગેરે સુવિધાઓ નાગરિકોને મળશે.

E- Governance

ઈલેક્ટ્રોનિક અને ઈન્ફર્મેશન ટેકનોલોજી અને સુધારા દ્વારા રાષ્ટ્રીય યોજના ઘડવામાં આવી છે. આ પ્રોજેક્ટ કેન્દ્રિત અને વિકેન્દ્રિત બંને રીતે કાર્ય કરે છે. ઈ- ગવર્નસ યોજનાનો હેતુ તમામ સરકારી સેવઓને ઓનલાઈન કરવાનો છે ઓનલાઈન એપ્લિકેશન, ઓનલાઈન પ્રમાણપત્રો, સ્કુલના પ્રમાણપત્રો, મતદાનકાર્ડ વગેરે ઓનલાઈન મેળવી શકાશે.

Electronics Manufacturing

Net Zero Import લક્ષ્યના કરણે બધા ઈલેક્ટ્રોનિક ઉપકારણોનું ઉત્પાદન દેશમાં કરવામાં આવશે. જેમાં મોબાઈલ, સેટ ટોપ બોક્સ વગેરે. તેના માટે સરકારે ઉત્પાદકોને ઘણી છૂટછાટ પણ આપી છે જેમકે કરમાં રાહત, પ્રોડક્શન કોષ્ટમાં લાભ, અને પુરસ્કાર પણ જાહેર કર્યા છે.

અન્ય

Digital Locker

ભારત સરકારની Digital India Project અંતર્ગત Digital Locker ની સુવિધા આપવામાં આવી છે તેની વેબસાઇટ <https://digitallocker-gov.in>. છે. Digital Lockerની સેવામાં વ્યક્તિ પોતાના બધા જ જરૂરી પ્રમાણપત્રો જેવા કે જન્મનો દાખલો, પાસપોર્ટ, શૈક્ષણિક પ્રમાણપત્ર ઓનલાઈન સ્ટોર કરી શકે છે. ડિજિટલ લોકર સ્ટોરેજ ક્ષમતા 10mb હતી હવે તે 1GB કરવામાં આવી છે. ડિજિટલ લોકરની સુવિધા એ છે કે તેનો ઉપયોગ કરનાર ગમે ત્યારે ગમે ત્યાંથી પોતાના ડોક્યુમેન્ટ ગમે ત્યાં મોકલી શકે છે. આના કારણે ભારતીય નાગરિકને પોતાના જરૂરી

VIDHYAYANA

An International Multidisciplinary Research E-Journal

ISSN 2454-8596

www.vidhyayanaejournal.org

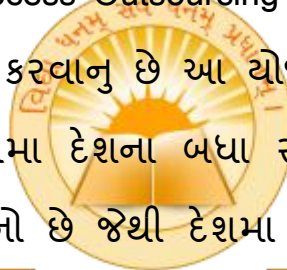
ડોક્યુમેન્ટના કાગળ બધે જ ભેગા રાખવાની જરૂર નથી

PMGDISHA

પ્રધાનમંત્રી ગ્રામીણ ડિજિટલ સાક્ષરતા અભિયાનનો હેતુ 6 કરોડ ભારતીય ઘરોને સાક્ષર બનાવવાનો છે આ હેતુ 2019 સુધીમાં પૂરો કરવાનો ઉદ્દેશ હતો.તેના માટે 2,351,38 કરોડ રૂપિયા ખર્ચ કરવામા આવ્યા હતા. ડિજિટલ સાક્ષરતા એટલે વ્યક્તિને કમ્પ્યુટર,ટેબલેટ, સ્માર્ટ ફોન વિશે સંપૂર્ણ જ્ઞાન હોય.ઇ-મેલ, ઈન્ટરનેટ, ઓનલાઈન લેવડદેવડ આવડવુ જોઈએ.

BPO

BPO નું પુરુ નામ Business Process Outsourcing છે જેમા BPO અને ITES ઉદ્યોગમાં લગભગ 48,300 સીટોની સ્થાપના કરવાનુ છે આ યોજના લાગુ કરવા કેન્દ્ર સરકારે 493 કરોડ રૂપિયા ખર્ચ કરવાના છે. આમા દેશના બધા રાજ્યોને સામિલ કર્યા છે. આનો હેતુ બેરોજગાર યુવકોને નોકરી આપવાનો છે જેથી દેશમા બેરોજગારી ઓછી થાય અને દેશનો વિકાસ થાય.

VIDHYAYANA

➤ વિવિધ દેશોમાં કેશલેસ ટ્રાન્ઝેક્શન

Countries Name	Cashless Transactions (%)
UK	52
USA	45
Germany	33
Japan	14
China	10
India	2

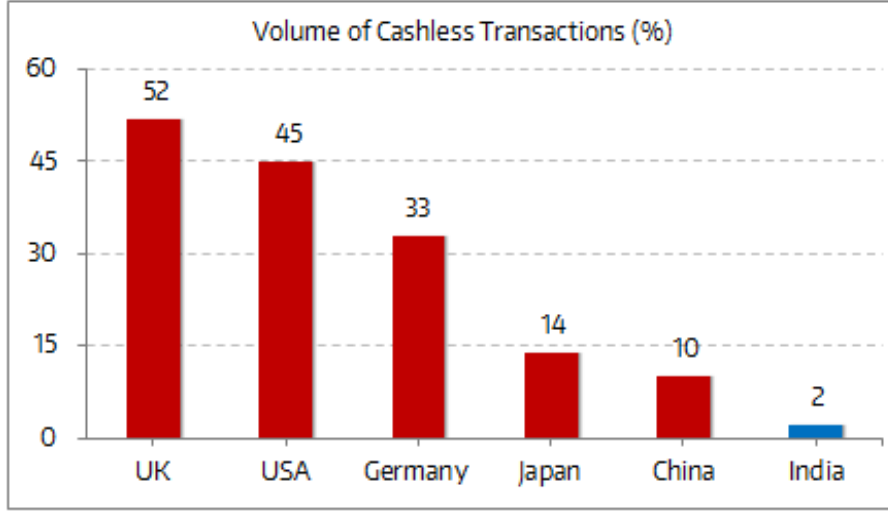

VIDHYAYANA

An International Multidisciplinary Research E-Journal

ISSN 2454-8596

www.vidhyayanaejournal.org

www.equitymaster.com

Source: Business Today,
Mastercard Advisors

સમજૂતિ

- ઉપરોક્ત કોષ્ટક અને આલેખમાં દેશના નામ અને તે દેશોમાં કેટલા ટકા કેશલેશ ટ્રાન્ઝેક્શન થાય છે તે બતાવવામાં આવ્યું છે.
- જેમાં આપણે જોઈ શકીએ છીએ કે UK માં 52% USA માં 45% Germany માં 33% જ્યારે Indiaમાં 2% માત્ર કેશલેશ ટ્રાન્ઝેક્શન થાય છે.
- ઉપરોક્ત કોષ્ટક અને આલેખ દ્વારા જાણી શકાય છે કે ઉપરોક્ત બધા જ દેશો કરતા ભારત પાછળ છે. માત્ર 2% જ કેશલેશ ટ્રાન્ઝેક્શન કરે છે તેથી હજી ડિજિટલ ઈન્ડિયાને સફળ બનાવવા માટે ઘણા પ્રયાસો કરવા પડશે તે ઉપરોક્ત માહિતીના આધારે કહી શકાય

➤ તારણો

- (1) દેશના કેટલાય ભાગોમાં ઈન્ટરનેટની સ્પીડની મોટી મુશ્કેલી છે તે મોટી બાધા છે.
- (2) દેશમાં વીજળીની પરેશાની પણ Digital India Project ની સફળતા અટકાવે છે.
- (3) કેટલાક કાનુની સલાહકારોની માનીએ તો સાઇબર સુરક્ષા વિના Digital India Project વ્યર્થ છે.
- (4) સરકારી ઓફિસોમાં ઈન્ટરનેટ વગેરેની સગવડ આપવામાં આવશે પરંતુ તેમાં કામ કરતા લોકોને તેના ઉપયોગની પુરી જાણકારી ધરાવે છે કે નય તે સમસ્યા થશે.

➤ અસરો

અર્થતંત્ર પર અસર

સરકારને કર વસુલ કરવામાં સરળતા અને કોઈ છટકી નહીં શકે.બધી નાણાંકીય લેવડદેવડ ઓનલાઇન થવાથી કાળા નાણાંમાં ઘટાડો થશે.રોજગારી વધશે, શ્રમની ઉત્પાદક્તા વધશે અને GDP માં વધારો થશે.

સામાજિક ક્ષેત્ર પર અસર

સામાજિક ક્ષેત્રમાં લોકો નિરક્ષરતા, ગરીબી, નાણાંના અભાવ વગેરે મર્યાદાના કારણે ઘણી સેવાઓ નાગરિકો સુધી પહોંચતી ન હતી.આ યોજનાથી ગરીબ લોકોને ડિજિટલ સશક્તિકરણ કરાશે તેથી તે પણ ઓનલાઇન શિક્ષણ, ઓનલાઇન વહીવટો કરી શકશે. અને એક જાગૃત નાગરીક બનશે. પરંતુ શરૂઆતમાં ઓછું ભણેલા અને ગરીબ લોકોને ટુંકા સમય માટે નુકશાન થશે.

કૃષિક્ષેત્ર

ખેડુતોને બધા પ્રકારની માહિતી ઓનલાઇન મળી જશે. તેથી કૃષિક્ષેત્રે ખેડુતોની જાગૃતિ વધશે અને વૈજ્ઞાનિક માહિતી મળવાથી કૃષિ ઉત્પાદકતા વધશે.

❖ સમાપન

આ અભ્યાસમાં આપણે આ યોજના ક્યા હેતુ માટે ચાલુ કરવામા આવી.તેના માટે કેટલો ખર્ચ કર્યો, કેવા પ્રોજેક્ટો છે તે વિષે ચર્ચા કરી.આ યોજના સફળ થવા સામે કેટલાક પડકારો છે.જેમકે બધા પાસે સ્માર્ટ ફોન ન હોય, જાણકારી ન હોય , ઇન્ટરનેટની સ્પીડની ખામી વગેરે. ડિજિટલ બનવું તે વર્તમાન સમયની જરૂરીયાત પણ છે તેનાથી સમય અને શક્તિનો બચાવ થાય છે. તેથી લોકો જો સરકારને સાથ આપે તો આ એક શ્રેષ્ઠ યોજના ભારત માટે સાબિત થઇ શકે છે.

❖ સંદર્ભ સુચિ

(1)<https://en.m.wikipedia.org/wiki/Digital> (2)<https://www.techctive.in/whatis.digital>

